

Nederlandse spreekwoorden in de 'Adagia' van Hadrianus Junius

A. Wesseling

Het supplement op de *Adagia* van Erasmus, dat Junius in 1558 bij Froben publiceerde, is nog niet eerder voorwerp van onderzoek geweest. Er komen elf Nederlandse spreekwoorden en gezegden in voor, die door spreekwoordenkenners over het hoofd zijn gezien. Het geringe aantal kan erop wijzen dat Junius maar weinig belangstelling had voor zijn moedertaal

1. De zegswijze *ad fores* of *ad limina venire* (d.w.z. *bij iemand aan de deur komen*) heeft, aldus Junius, betrekking op een onverwacht geschenk. Dezelfde uitdrukking leeft naar zijn zeggen voort in de volkstaal.
2. Hetzelfde geldt volgens Junius voor de zegswijze *lapides loqueris* (Plautus). Hij bedoelt: *ghy hebbet een steen geseyt*, welk gezegde werd opgetekend door zijn tijdgenoot Reyer Gheurtsz. Harrebomée vatte dit ten onrechte op als *gij hebt een steen gezaaid*.
3. Andere Nederlandse spreekwoorden zijn terug te vinden in de collecties van Gheurtsz en Sartorius. Enige voorbeelden: *in Norvegiam asseres comportat* - *sperrren in Noirwegen brenghen*; *aves concolores plerunque una volitant* - *vogelen van eender veer vliegen gern tsamen*; *graves casus docent rectissime* - *harde smacken leeren wel*; *colus evangelia* - *evangelien van het spinrok* (vgl. de titel van de populaire bundel *Die evangelien vanden spinrocke*); *aurea quadriga ambienda est* - *staet na een gouden wagen, ghy krijcht een as of een nagel*

Junius verwijst nog eenmaal naar het Nederlands, en wel in verband met een gewoonte: *vulgaris lingua monet dicerium aut inhonestius verbum expuere*. De bedoelde vermaning 'Spuug het uit' (vergelijk bij ons 'Ga je mond spoelen!') staat volgens spreker in verband met een magisch gebruik: men spooog bij het horen van iets afschuwwekkends om dit af te weren. Deze eeuwenoude gewoonte kwam getuige Erasmus nog voor bij het 'vulgusi' van zijn tijd.

Barlaeus' beschrijving van Italië

T. Harmsen

Uit de correspondentie van Barlaeus blijkt dat hij, die nooit in Italië geweest is, de auteur is van de *Nova et accurata Italiae hodiernae descriptio* Hoewel Worp dit al een eeuw geleden aantoonde, is het in de schaarse literatuur over dit boek onopgemerkt gebleven. Het boek is in 1626 te Amsterdam verschenen op naam van de uitgever, Jodocus Hondius Jr. (althans: de